

Drago K. Ocvirk

Krči islama zaradi globalizacije

Človeštvo pozna od pradavnine povezovanje, mešanje in medsebojno vplivanje. Vsa velika verstva so se širila in na nekem območju povezala ljudstva v določeno civilizacijo. Vsaka civilizacija je imela do nedavna svoje središče in meje, srečevanje med različnimi civilizacijami pa je šele s prebojem Evrope s svojih ozemelj v druge civilizacijske svetove dobile nove razsežnosti ... To je v zadnjih desetletjih pripeljalo do tega, kar imenujemo globalizacija v dvojnem pomenu: poenotenje sveta zaradi tehničnih sredstev in prevlada neoliberalnega gospodarskega sistema in njegove ideologije.¹

Tako smo prav sedaj na prehodu s planeta zaprtih civilizacij v zaprt svet: »začela se je doba zaprtega sveta« (Valery). Ni namreč več kaj odkriti, prišli smo do zadnjih meja sveta, obenem pa sta se prostor in čas tako skrčila, da je svet postal s potovanji in mediji dostopen »vsem«. Potrženje, enotni politični standardi in omreženje sveta se napajajo iz zahodnih vrednot in te vrednote se širijo na druga civilizacijska območja. Globalizacijski učinki so zaradi tega na posameznih območjih razkrajalni: uničujejo lokalno gospodarstvo in z njim povezana znanja in tehnologije, tradicionalne oblike oblasti nadomešča demokratični individualizem, elektronski mediji uvajajo vrsto holywoodskih vrednot, idealov in idolov. Zato so reakcije posameznih civilizacijskih dejavnikov na globalizacijske tokove ne le kooperativne, marveč tudi obrambne in celo napadalne. Človeštvo je tako v celoti in še zlasti v posameznih civilizacijskih območjih v krčih, porodnih in/ali smrtnih.

V takšnih krčih je tudi islam. Ker islam nima kakšnega razpoznavnega predstavnika (kot npr. katoliška Cerkev papeža in škofovski

¹ Ker ima globalizacija več razsežnosti, uporabljajo v anglosaksonskem svetu dva izraza: *globalism* in *globalization*. *Globalizem* ali *mondialisation* po francosko se nanaša na poenotenje in povezanost sveta, kar je omogočil razvoj tehnike. Izraz *globalization* pa v glavnem označuje prevlado neoliberalnega gospodarskega sistema v svetu po padcu berlinskega zidu in z njim neoliberalne ideologije, ki celotno osebno in družbeno življenje podreja tržnim zakonitostim. Ker v slovenščini še nisem zasledil teh nians, oz. ni zanje več izrazov, bom uporabljal besedo globalizacija večpomensko. Prim. E. Morin, T. Xuan Thuan idr., *Donner une âme à la mondialisation*, Albin Michel, Pariz 2003, 20.

² Razne vidike razmerja med islamom in globalizacijo osvetli delo: A. Mohammadi (ed.), *Islam Encountering Globalization*, Routledge, London 2002.

zbor), bom najprej predstavil nekatere vidike Organizacije islamske konference v globaliziranem svetu, nato pa bom soočil islamski vrednostni sistem s sistemom, ki ga nosi globalizacija.²

1. Organizacija islamske konference

Kakor je raznolika naša civilizacija, tako je tudi islamska. Čeprav deli islamska doktrina svet na dvoje: na eni strani je »hiša islama« (Dar al-Islam), obdana z »deželami premirja« (Dar al-sulh), na drugi strani pa »kraj vojne« (Dar al-harb), je ta delitev danes bolj fikcija kot kaj drugega. Toda fikcija, ki vendarle tudi usmerja pogled in vrednotenje sveta navadnih, miroljubnih muslimanov, pri islamistih pa je eno od gibal njihove dejavnosti.³ Islam je danes razširjen po vsem svetu in zato lahko govorimo le o različnih islamih, ki so po eni strani vezani na posamezna kulturna okolja, po drugi strani pa so to tokovi, ki so navzoči le v nekaterih delih islama ali pa povsod. Ves ta enoten-raznolik islamski svet prodira v vse druge svetove našega planeta. »Kajti če muslimani širijo svojo religijo, razširjajo tudi svoje delitve. Danes so npr. šiiti večina v Iranu, Iraku, Azarbejdžanu in Bahreinu; predstavljajo četrtno indijskih muslimanov in šestino pakistanskih. Izmaeliti nizariti so veliki poslovneži, ki imajo v posesti ali nadzorujejo številne družbe v Evropi ali Ameriki, tako da so upoštevanja vredna gospodarska sila. Štiri milijone pripadnikov je razpršenih po vsem planetu.«⁴

V tej raznolikosti, ki sem jo komajda nakazal, je najbolj vidna organizirana enotnost islamskega sveta/svetov v Organizaciji islamske konference (OIK).⁵ To sestavlja 57 držav od Indonezije na vzhodu do Maroka na zahodu, Albanije na severu in Mozambika na jugu. Albanija, Turčija in Indonezija so relativno demokratične, drugod so avtoritarni režimi, spet drugod islamistične diktature. Čeprav nekatere od članic Islamske konference podpirajo terorizem, se Konferenca javno zavzema, da bi odgovorila na nekatere nove izzive, kot so: »terorizem, človekove pravice, odnosi med civilizacijami, varovanje okolja, varnost malih ne-jedrskih držav, vzpostavitev skupnega islamskega trga idr.«⁶

³ Prim. L. Fritsch, *Islam: foi et loi. Connaître et comprendre l'islam*, Pocket, Pariz 2002, 155-156.

⁴ L. Fritsch, *n. d.*, 167.

⁵ Prim. M. El-Sayed Selim, *Globalization, Multi-lateralizem and the Islamic World*, v: <http://www.islamonline.net/english/Contemporary/2003/01/Article01.shtml> (22. april 2003). Skladno z ustanovno listino (8. člen) Organizacija islamske konference lahko postane njena članica država, ki se ima za islamsko. Kako si kakšna država zasluži ta naziv, ni določeno. Od evropskih držav je članica te Konference Albanija, Bosna in Hercegovina pa opazovalka. Prim. <http://www.oic-oci.org/> (22. april 2003).

⁶ M. El-Sayed Selim, *n. d.*

OIK je odločno obsodila terorizem in julija 1999 sprejela *Dogovor OIK za boj proti mednarodnemu terorizmu*. Pri tem pa ne vrže v isti koš terorizma in različnih osvobodilnih gibanj. Že leta 1990 je OIK izdelala *Kairsko deklaracijo o človekovih pravicah v islamu*, ker vsebuje *Splošna deklaracija o človekovih pravicah* iz leta 1948 po muslimanskem razumevanju človeka nekatere elemente, ki so v nasprotju z islamom. K temu vprašanju se bomo vrnili v drugem delu razprave, saj je to eno od področij, kjer se zahodna civilizacija in islam vsaj zaenkrat nespravljivo razlikujeta. V zvezi z dialogom med civilizacijami je OIK izdelala *Teheransko izjavo* (1997), v kateri poudari potrebo po takšnem dialogu in predstavi islamski pogled na tak dialog in vprašanja, ki naj bi jih v njem obravnavali.

Ko pogledamo razne izjave OIK, ugotovimo, da se veliko ukvarja s širjenjem islama. Ob branju njenih dokumentov, ima človek najprej vtis, da gre za ustanovo, podobno Svetemu sedežu. Vendar je med njima velika razlika. Medtem ko Sveti sedež predstavlja papeža in vodstvene strukture Cerkve, pa OIK sestavlja 57 držav s pretežno muslimanskim prebivalstvom, a so povsod, razen v Savdski Arabiji, tudi drugače verujoči državljani. Ti tako prek »svoje« islamske države podpirajo širjenje islama, marsikje celo zatiranje nemuslimanov.⁷

Naj to islamsko usmeritev OIK ponazorim z dvema primeroma.

Resolucija (1/29 - MM) *O varovanju pravic islamskih skupnosti in manjšin v državah nečlanicah* OIK je bila sprejeta v Kartumu (Sudan) junija 2002. V točki 7. beremo: »OIK roti članice, naj uskladijo napore pri usposabljanju sposobnih delavcev, ki bodo mogli izvajati naloge islamske dave (klica = misijonstva) med islamskimi skupnostmi in manjšinami v različnih deželah sveta. Med temi delavci morajo biti tudi usposobljene ženske. Treba je izdati vzgojno-izobraževalne knjige, ki naj v strnjeni obliki govorijo o islamu, prav tako tudi druge publikacije ali avdio-vizualna sredstva. Vse naj bo skrbno prevedeno v jezike dežel, kjer te islamske skupnosti in manjšine živijo.«⁸

Drug primer islamske zaznamovanosti delovanja OIK je resolucija št. 1/5 inf (COMIAC) *O obveščevalni strategiji islamskih držav*. Ta je bila sprejeta v Dakarju (Senegal) leta 1996. »Informativna strategija islamskih držav stoji na dveh stebrih. Prvi je sveti Koran, razodet Mohamedu, preroku islama - mir in blagoslov nad njim - da bi vodil ljudi na pravo pot, jim pomagal organizirati njihovo življenje in postaviti njihove skupnosti na temeljih, na katerih bodo sposobni ohranjati svoje dostojanstvo in zagotavljati svoje blagostanje in napredek. 'Pismo, ki smo ti ga razodeli zato, da lahko popelješ človeštvo iz teme v

⁷ Prim. J.-M. Billioud, *Histoire des chrétiens d'Orient*, L. Harmattan, Pariz 1995.

⁸ <http://www.oic-oci.org/> (22. april 2003).

svetlobo.' (...) Drugi temelj so duhovne, zgodovinske in civilizacijske vezi, ki povezujejo ljudstvo islamske ume (svetovne skupnosti).« Televizija mora med drugim »pripraviti islamske programe za otroke tako, da se bo v njihovih glavah razvijala islamska zavest in se utrjevali temelji prave religije«. Radio pa mora med drugim »okrepiti islamsko davo (klic k islamu) tako, da poveča proizvodnjo in izmenjuje programe v sodelovanju z ISBO (radijska organizacija islamskih držav). Vse to zato, da bi muslimane obvaroval pred zavajajočimi ideologijami in tokovi, ki prihajajo od zunaj in ogrožajo islamsko identiteto in odvrtačajo posameznega muslimana od njegovih izvirnih korenin.«⁹

Islam je skupni imenovalec OIK, ki je sicer zelo heterogena organizacija. Zato tudi ne preseneča, da ni na drugih področjih kaj prida učinkovita. Mohammad El-Sayed Selim ugotavlja, da OIK ne zavrača globalizacije, ampak ji skuša dati islamsko vsebino. »Članicam OIK ni uspelo sprejeti skupnega stališča do vprašanj, ki jih je ustvarila nova globalna hegemonija. Čeprav ima večina od njih ta vprašanja za krivična, se jim podreja.« Zaradi nesloge, pomanjkanja denarja, brez osrednjega vodilnega organa in sankcij za kršitelje ustanovne listine OIK ta organizacija pač ne more biti učinkovita. Šestina človeštva je v OIK, med njimi najbogatejše in najrevnejše države sveta, veliki prepadi med revnimi in bogatimi so tudi v posameznih državah. Islamisti, na oblasti ali v opoziciji, politični ali teroristični, so uspešni v prvi vrsti zato, ker šibajo te nevdružne politične in socialne razmere v islamskih državah samih.¹⁰ Sohail H. Hashmi dokazuje, da je »sodoben islamski upor prav toliko proti notranjim demonom kot proti 'Velikemu Satanu'.«¹¹

Priznani poznavalec islama Bruno Etienne, ki je napisal zadnje delo zgolj v bran islama, je proti koncu knjige vendarle v zadregi, ko poskuša razložiti pojav bin Ladna in Al-Kaide. Priznati mora, da so v dejavnost te teroristične organizacije vpletene številne »ugledne« islamske ustanove in države. »Al Kaida ne novači revnih in pozabljenih, ampak izsolane in inženirje. Usklajuje zelo različne skupine in 'državne' službe, ki ne morejo zanikati svoje občasne pomoči. Pazimo, da se ne bi osredotočili samo na Osama bin Ladna, kajti ta sistem nima le enega samega voditelja in prezrli bi delovanje ogromnega holdinga bin Ladnove družine. Tudi ne bi ničesar razumeli glede plemensko

⁹ Prim. <http://www.oic-oci.org/> (22. april 2003).

¹⁰ Prim. I. Ramonet, *Plus qu'une religion, v: Islam contre Islam, Manières de voir* 64 (julij-avgust 2002), 6-7; A. Lamchichi, *Géopolitique de l'islamisme*, L'Harmattan, Pariz 2001.

¹¹ S. H. Hashmi, *Pluralism and International Society*, v: S. H. Hasmi (ed.), *Islamic Political Ethics. Civil Society, Pluralism, and Conflict*, Princeton University Press, Princeton 2002, 170.

razvejanega sistema, ki je značilen za povezavo med plemenom Bani Sa'udi in vahabitsko sekto. Najbolj pa bi podcenili dejstvo, da vsa 'islamistačna' gibanja financirajo Savdska Arabija, Svetovna islamska liga, Islamska banka in Svetovna islamska konferenca, komite al-Qods za osvoboditev Jeruzalema, in ne pozabimo lažnih nevladnih organizacij in verskih ter karitativnih ustanov.«¹²

2. Razlogi za zavračanje Zahoda

Po razpadu Otomanskega cesarstva se je arabsko-islamski svet začel posodabljati in prilagajati zahodnim merilom. Vse to iz različnih razlogov ni dalo zelenih sadov in ko so bile izčrpane vse možnosti politične obnove s sekularnimi sredstvi in ideologijami, so razni imami, mule, hodže idr. glasniki islama začeli v 80-tih letih prejšnjega stoletja klicati nazaj k izvirom, t.j. k islamu. B. Etienne pravi, da je »'islamizem' politična raba islama. Tako ga uporabljajo protestniki, ki vidijo v modernosti napad na svojo narodno in versko identiteto.«¹³ Med vsemi različnimi tokovi v islamskem svetu so za nas najbolj zanimivi prav islamisti, tako zaradi prizadevanj (nemalokrat nasilnih in terorističnih), da bi v imenu islama reformirali islamske dežele, kakor tudi zaradi njihovega bojevitega zavračanja zahodnih vrednot, na katerih temeljita tako gospodarska neoliberalna globalizacija kot kulturna globalizacija z močno sekularizacijsko in individualistično noto.

Islamisti zamerijo Zahodu dvojna merila. Zahod namreč zlahka pogleda skozi prste državam, ki so zanj strateško pomembne, ko gre za kršenje človekovih pravic ipd., manj simpatične države (Irak, Iran, Sudan idr.) pa politično, ekonomsko ... vojaško kaznuje.

Tako je npr. z vidika človekovih pravic absurdno, da ZDA ščitijo savdski režim, ki je med najbolj nazadnjaškimi in po svetu širi vahabizem, vrsto islama, ki je zagotovo najbolj sovražen tako do Zahoda kot do zmernih islamskih režimov. Pisatelj in mislec Abdelwahab Meddeb, sam musliman, pokaže v delu *Bolezen islama*, na skladnost med ameriškim načinom življenja in savskim fundamentalizmom. »Savdska Arabija je pristno prozahodna v svojih zavezah, globoko amerikanizirana v videzu svojih mest, hkrati pa propagira nek islam, ki ni več tradicionalen, ampak takega, ki je šel skozi shujševalne kure in iz njih prišel slabokrven in debilen. Tak islam, ki nanovo utemeljuje svoje verovanje na zanikanju civilizacije, ki jo je ustvaril. (...) Savdsko Arabijo navajam zato, ker so njeni prebivalci in voditelji v globokem protislovju. Čeprav se ponašajo z zahodnim zavezništvom in hočejo uživati *pax*

¹² B. Etienne, *Islam, les questions qui fâchent*, Bayard, Pariz 2003, 146.

¹³ B. Etienne, n. d., 87.

americana, pa niso prenehali podžigati državljanskih vojn, ki grozijo vsemu islamskemu svetu. Ti so financirali, podpirali, obnovili zamisel o vrnitvi k čisti črki, k njeni dosledni rabi. Ti isti prisegajo na koransko pravo po črki do te mere, da hočejo uveljaviti uporabo telesnih kazni, ki jih zahteva Koran.«¹⁴

Lahko bi rekli, da se razmerja med ZDA in Savdsko Arabijo razvijajo v logiki postmoderne, kjer pač ni več skupnih meril in vrednot in vlada kulturni relativizem z izgovorom: »Imamo pač različne kulture in to je treba spoštovati!« Vendar pa ima islamsko zavračanje Zahoda še globlje korenine kot očitek dvojnih meril.

Te korenine so povezane z logiko moderne in njeno najpomembnejšo politično iznajdbo: nacionalno državo. Zahod se namreč razlikuje od ostalega sveta po nacionalni državi,¹⁵ ki je postala okvir za demokracijo.¹⁶ Islamisti vseh vrst pa vidijo v nacionalni državi hudičevo iznajdbo, s katero hoče uničiti *umo*, enotno svetovno islamsko skupnost. Sami namreč sanjajo o eni sami in enotni državi. Ta bi zajela vse muslimane in bi bila vsa *uma* pod eno samo oblastjo, ki bi v vsem sledila Koranu, haditu in šariji. »Takrat bi imeli čisto politiko in poštene ter iskrene politike, ki si resnično prizadevajo za blaginjo vseh, ne pa tistih, ki samo lažejo, kradejo, so podkupljivi, gledajo le na svoje interese itd. Menim, da bi v tem smislu morala imeti džamija vodilno vlogo, ker je to kraj, kjer se ukazuje dobro in odvrača od zla,« razmišlja dr. Šukri H. Ramić v Novih horizontih.¹⁷

Razmerja med nacionalnim, teritorialno državo in islamom so danes v islamski politični misli zelo zapletena. Zaradi večje preglednosti jih lahko strnemo v tri skupine.

Prva in manjšinska skupina priznava teritorialno državo in se nagiba k večji ali manjši sekularnosti (Turčija, Albanija).

Druga skupina, »islamski internacionalisti«, sicer sprejema več islamskih držav, a pod pogojem, da se uskladi vsakdanje življenje z islamskimi načeli in da je nad posameznimi islamskimi državami vsa *uma*, do katere ima vsaka država določene dolžnosti. (To bi lahko primerjali razmerju med krajevnimi Cerkvami in vesoljno Cerkvijo, le da gre pri islamu za države in ne škofije kot verske enote). Nekaj tega poskuša uresničiti OIK.

Tretja skupina, »islamski kozmopoliti«, so najbolj glasni in jih najdemo med fundamentalisti. Zanje nacionalna država krši koransko etiko

¹⁴ A. Meddeb, *La maladie de l'islam*, Seuil, Pariz 2002, 50-52.

¹⁵ Prim. R. Scruton, *The West and the Rest. Globalization and the Terrorist Threat*, Continuum, New York 2002.

¹⁶ Prim. P. Manent, *Cours familiers de philosophie politique*, Fayard, Pariz 2001.

¹⁷ <http://www.novihorizonti.com/tekst.asp?ArtikalID=576>, (6. januar 2003).

in univerzalnost in je ostanek evropskega imperializma, s katerim se poskuša spodkopavati moč islamske ume. Abu al-A'la Mawdudi, ustanovitelj najpomembnejše islamske stranke v južni Aziji, se je na teh izhodiščih odločno boril proti ustanovitvi Pakistana v 40. letih 20. stoletja. Trideset let kasneje je ajatola Homeini označil teritorialno državo za »izdelek pomanjkljivega človeškega razuma«. Čeprav sta potem oba v resnici sprejela nacionalno državo in jo vodila, sta imela to za začasno rešitev in ostala pri svojih idealih.¹⁸

Bernard Lewis je v delu *Kaj je šlo narobe?* zapisal: »Misel, da je lahko kakšna skupnost, kakšna dejavnost, kakšen del človeškega življenja v kakršnem koli pomenu zunaj območja verskega zakona in jurisdikcije, je tuja islamski misli. Ni npr. razlike med kanonskim in civilnim pravom, med cerkvenim in državnim, ki je tako pomembna v krščanski zgodovini. Le en sam zakon je, šarija, ki je za muslimane božjega izvora in ureja vse vidike človeškega življenja: civilne, tržne, kriminalne, ustavne kakor tudi bolj specifično verske, v omejenem krščanskem pomenu.« V tem smislu je islamska vera-družba-politika eno: opraviti imamo s čisto teokracijo, ko vlada Bog, edini zakonodajalec. Ibn Qutayba pove to slikovito: »Islam, vodja in ljudstvo so kakor šotorsko krilo, drog, vrvi in klini. Krilo je islam, drog je vodja, vrvi in klini so ljudstvo. Drug brez drugega ne morejo uspeti.«¹⁹

Do večjega zavračanja zahodnih struktur ter družbenih in medosebnih odnosov je prišlo sredi 19. stoletja, ko so predhodniki mladoturkov hoteli rešiti Otomansko cesarstvo z modernizacijo po evropskem zgledu. Islam je v preteklosti sicer veliko prispeval k enakosti med ljudmi, vendar pa ostajajo po božjih odredbah tri osnovne neenakosti: med gospodarjem in sužnjem, moškim in žensko, vernikom in nevernikom.²⁰ Angleži so leta 1857 dosegli, da je sultan prepovedal trgovanje s črnimi sužnji po vsem cesarstvu, razen v Hidžazu. Jemen in Savdska Arabija sta suženjstvo ukinila šele leta 1962. Že prej se je začel proces za enakost kristjanov in judov pod muslimani in dhimijski sistem²¹ je bil polagoma ukinjen. Najteže je šlo in še gre z ženskami. Tu se zadeve marsikje premikajo počasi ali še to ne. To trojno spremembo v Otomanskem cesarstvu omenjam zato, ker je sprožila na arabskem polotoku džihad (sveto vojno) proti Turkom, ki so bili razglašeni za nevernike.

Krči, ki danes pretresajo islam, niso toliko posledica globalizacije, kakor zaradi modernih vrednot, ki jih je globalizacija v glavnem le

¹⁸ S. H. Hashmi, *n. d.*, 157-158.

¹⁹ B. Lewis, *What Went Wrong? The Clash Between Islam and Modernity in the Middle East*, Perennial, New York 2003, 101.

²⁰ Prim. B. Lewis, *n. d.*, 82-95.

²¹ Prim. B. Ye'or, *Islam and Dhimmitude. Where Civilizations Collide*, Fairleigh Dickinson University Press, Lancaster, 2002.

pospešila in prinesla v zadnji islamski kot. Te so problematične za muslimane, še zlasti za islamiste, zato ker temeljijo na posamezniku, ne na skupnosti, in ker postavljajo človekove pravice nad skupinske in božje. A. Giddens je dal svojemu delu *Uhajajoči svet* podnaslov: *Kako globalizacija preoblikuje naša življenja*.²² Globalizacija prinaša tveganje na vseh področjih: čez noč lahko obogatiš ali osiromašiš, nova pljučnica sars se začne na Kitajskem, jutri že umirajo za njo v Kanadi, aids je povsod ... Tradicija se je zamajala, navade in običaji se hitro spreminjajo, uveljavljeni model družine je v krizi, demokracija se širi in krči ... Živimo v radikalni modernosti, kot pravi Giddens,²³ in ta povzroča islamu številne težave, ki so sicer povezane s prehodom iz tradicionalne v moderno družbo.

»Islam sam po sebi ni problem. Nasprotno pa je islamistično branje islama jasno v nasprotju s temelji laične in demokratične države,«²⁴ ugotavlja O. Roy. Ta avtor dokazuje, da je islamizem poražen, in to zato, ker ni uspel uresničiti svoje politične vizije glede ene same svetovne islamske države in ni videti, da bi mu to moglo kdaj uspeti. Po drugi strani pa ugotavlja, da »islamistična gibanja še vedno oklevajo, ali naj dajo prednost revoluciji ali razodetju, revolucionarnemu radikalizmu ali neofundamentalizmu.«²⁵ Roy še meni, da se islamisti vendarle v zadnjih letih vse bolj nagibajo k neofundamentalizmu. »Za neofundamentaliste je islamizacija zakonodaje in oblastnih struktur edina možna rešitev. Gre za prehod od revolucionarnega islamizma (ki je novačil v istih okoljih kot marksizem) k neofundamentalizmu, ki je manj političen, bolj konzervativen, toda zelo aktivističen. Znova je močan poučilec na šariji pred politiko, vprašanje ženske pride v središče, strategija meri na ponovno islamizacijo običajev in prava. Pojavila se je nova generacija mul (imamov) ... ki jo ponazarja talibansko gibanje v Afganistanu (1994). ... Sedaj vidimo krožiti potujoče pridigarje, ki ponujajo svoje usluge v novih mošejah, ki se počasi odpirajo povsod, še zlasti v emigraciji.«²⁶

Sklep

Na ljudi in ljudstva vplivajo strukture od družbenih do miselnih, v katerih živijo in se jih niti ne zavedajo. Naj se te imenujejo modernost ali globalizacija ali religija ... Ob srečevanju z drugimi in drugačnimi pa

²² Prim. A. Giddens, *Runaway World. How Globalization is reshaping our Lives*, Profile Books, London 2002.

²³ Prim. A. Giddens, *The Consequences of Modernity*, Polity Press, Cambridge 1994.

²⁴ O. Roy, *Généalogie de l'islamisme*, Hachette, Pariz 2001, 102.

²⁵ O. Roy, n. d., 82.

²⁶ O. Roy, n. d., 84-85.

se sčasoma pokažejo tudi te strukture in njihov dober in slab vpliv. Kristjani govorijo o »strukturnem grehu«, tega danes odkrivajo muslimani v svoji družbi-kulturi-tradiciji. Za ene je to bogokletno početje, za druge osvobajanje. A. Meddeb konča svojo knjigo *Bolezen islama* z eno takšnih bogokletnih misli, ki jo je našel v Talmudu in ki pravi, da je državni zakon nad zakonom tore. S spremembo struktur se spreminja tudi miselnost in praksa posameznikov, kar bo gotovo pripeljalo do drugačnega pogleda na drugačne, do pogleda, ki ga je véliki Ibn Arabi (1165-1240) izrekel v spoznanju: »Koliko zelo dragih svetnikov v sinagogah in cerkvah, koliko podlih sovražnikov v mošejah!«²⁷ Isti velikan je ostal musliman in ni podlegel sinkretizmu, ki je v modi danes, vendar pa je bil tudi na verskem področju odprt za drugačno(st) in menim, da bodo sčasoma podobno razmišljali tudi drugi muslimani v Evropi, če že ne po vsem svetu.

»Moje srce je postalo sposobno sprejeti sleherno obliko.

Je paša za gazelo in samostan za meniha!

Je svetišče za malike in Kaaba, ki ga obdaja,

Je plošči Tore in lističi Korana!

Religija, ki jo izpovedujem, je religija Ljubezni.

Ljubezen je moja religija in moja vera!²⁸

Povzetek: **Drago K. Ocvirk, *Krči islama zaradi globalizacije***

Razprava pokaže na nekatere težave, s katerimi se srečuje sodobni islam. Najprej je govor o Organizaciji islamske konference, ki jo sestavlja 57 držav in pokriva večino islamskega življa. Zaradi velikih različnosti je ta organizacija v glavnem politično, ekonomsko idr. neučinkovita, si pa složno prizadeva za širjenje islama. Tudi druge vladne in nevladne, dobrodelnne in pobožnostne svetovno razširjene islamske organizacije so močno aktivne pri širjenju islama. Tudi do te mere, da skrivoma podpirajo islamiste revolucionarnega tipa in javno neofundamentalistične islamiste. Drugi del pokaže, da so moderne vrednote glavna težava za islamiste: pa naj gre za moderno, demokratično in nacionalno državo ali za povzdigovanje posameznika in njegovih pravic nad skupinske ali božje pravice.

Ključne besede: islam, islamisti, al-Kaida, neofundamentalisti, religija, globalizacija, modernost, demokracija, država, laičnost, človekove pravice, nasilje.

²⁷ A. Meddeb, *n. d.*, 221-222.

²⁸ Navaja L. Fritsch, *n. d.*, 7.

Summary: **Drago K. Ocvirk, *Convulsions of Islam Due to Globalization***

The article shows some problems encountered by modern islam. First, the author speaks about the OIC (Organization of the Islamic Conference), which has 57 member states and covers the majority of Muslim people. Due to great internal differences the OIC is politically, economically etc. rather inefficient, yet it is unanimous in its endeavours to promote islam. Also other governmental and non-governmental, charity and pious international islamic organisation are very active in promoting islam, even to such an extent as to secretly support Islamists of the revolutionary type and to openly support the neo-fundamentalistic Islamists. The second part of the article shows that modern values represent the main problem for the Islamists, irrespective of whether they concern the modern, democratic and national state or putting the individual and his rights above the group rights or the divine rights.

Key words: islam, Islamists, al-Kaida, neo-fundamentalists, religion, globalization, modernism, democracy, state, laicity, human rights, violence.